nieko bendro neturi ir į sampilą galėjo patekti atsitiktinai, kasant duobę.

Abiejose perkasose aptikta nedidelių lipdytų puodų grublėtu ir lygiu paviršiumi fragmentų.

2003 m. tyrinėjimai parodė, kad pasiektas kapinyno PR pakraštys. Tyrinėjimai bus tęsiami Š–ŠR kryptimi.

KALNIŠKIAI CEMETERY

During the season of 2003 in the Kalniškiai cemetery the LII expedition excavated the area of 118 m^2. Totally one burial were unearthed, which is dated to the begining of the 6th century A.D.

PAPRŪDŽIŲ KAPINYNAS

Mykolas MICHELBERTAS

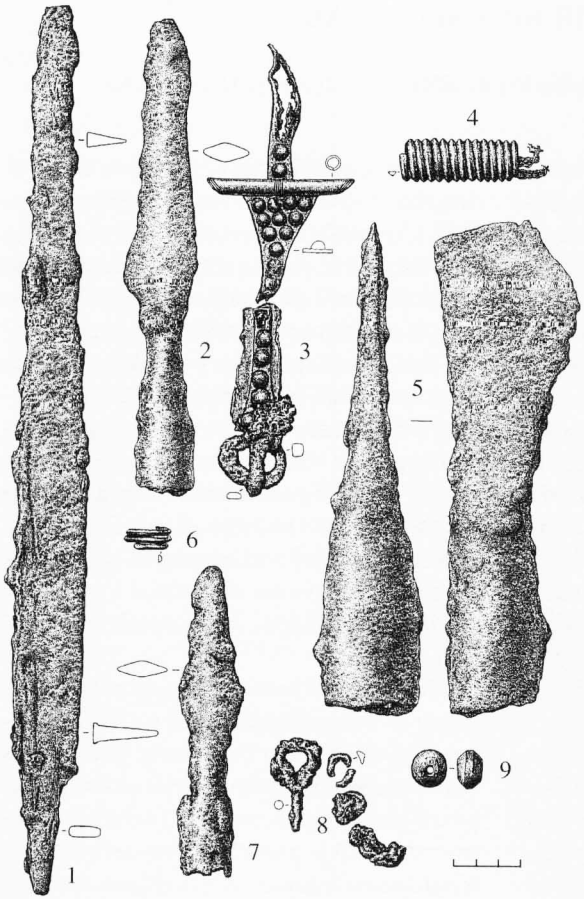
2003 m. VU tęsė Paprūdžių kapinyno (Kelmės r., AR 389) tyrinėjimus, pradėtus 2000 m. (žr. *ATL 2000 metais*, V., 2002, p. 102–103; *ATL 2001 metais*, V., 2002, p. 122–123; ATL 2002 metais, V., 2005, p. 105–106). 2000–2002 m. šiame kapinyne buvo iškasta 13 perkasų, kurių bendras plotas – apie 225 m^2, rasta 15 daugiau ar mažiau apardytų III a. pabaigos–V a. kapų.

2003 m. tyrinėjimų metu buvo iškastos dar 6 perkasos, kurių bendras plotas – 112 m^2. 3 perkasos buvo iškastos į Š nuo žemės savininkės S. Karlamovienės sodybos pastatų, kapinyno apsauginėje zonoje, tačiau jose kapų ir archeologinių radinių neaptikta. Likusios 3 perkasos (XVII, XVIII, XIX) buvo iškastos kapinyno teritorijoje. Jose aptikti 6 kapai, kai kurie su gausiomis įkapėmis. Mirusieji laidoti nedeginti, ką rodo kaukolių fragmentai, dantys, kai kurių ilgųjų kaulų fragmentai. Mirusieji guldyti aukštielninki, ištiesti, juos stengtasi laidoti galvomis į Š arba į P. Pastaroji kryptis buvo užfiksuota ir ankstesnių tyrinėjimų metu.

Kapų gylis nuo dabartinio žemės paviršiaus yra nuo 45–50 iki 90 cm. Pagal įkapes tenka spręsti apie mirusiųjų lytį. Taip kapuose 17 ir 19 buvo palaidoti vyrai, tikriausiai ir kapą 18 reikėtų priskirti vyrui, nes jame rastas kovos peilis. Kapuose 16, 20 ir 21 mirusiųjų lytis nenustatyta.

Vyrų kapų įkapes sudarė darbo įrankiai, ginklai ir papuošalai. Kape 17 mirusiojo galvūgalyje aptikti 2 geležiniai ietigaliai. Turtingiausias įkapių buvo kapas 19. Čia galvūgalyje rasti 2 geležiniai ietigaliai, įmovinis kirvis. Be to, kape buvo geležinis kovos peilis su odinės perpetės liekanomis, geležinis lazdelinis smeigtukas, žalvarinė įvija ir žiedas, gintarinis karolis (37 pav.). Taigi kape buvo visas ginklų kompleksas, keletas smulkių papuošalų. Kape 18 aptikta daugiau papuošalų – žalvarinė antkaklė užkeistais ruplėtais galais, žalvarinė lankinė žieduotoji segė, geležinė lankinė segė, gintarinis karolis.

Be abejo, įdomiausias vyrų kapų radinys yra perpetės liekanos iš kapo 19. Tai pirmas tokio pobūdžio radinys žemaičių teritorijoje. Iki šiol daugiausia jų buvo rasta kuršių, skalvių, Vidurio Lietuvos kapinynų grupėse (Astrauskas A., Gleiznienė G., Šimėnas V., Perpetės baltų kraštuose I tūkstantmečio viduryje, *Archaeologia Lituana*, t. I, V., 1999, p. 119–144). Lietuvoje rastosios perpetės datuojamos nuo IV a. pabaigos–V a. pradžios iki VI a. vidurio. Paprūdžių perpetėje yra išlikę daugiau odos liekanų, puoštų žalvario spurgeliais. Matyti, kad perpetėje naudota geležinė diržo sagtis.

37 pav. Paprūdžiai. Kapo 19 įkapės. *I. Maciukaitės pieš.*
Fig. 37. Paprūdžiai. Burial items of grave 19.

Paprūdžiuose rasti kovos peiliai taip pat nėra dažna įkapė Žemaitijos vyrų kapuose. Manoma, kad smailieji kovos peiliai atsirado V a. antrojoje pusėje, nešioti V–VI a. (Šimėnas V., Smailieji kovos peiliai-durklai baltų kraštuose I m. e. tūkstantmečio viduryje, *Vidurio Lietuvos archeologija. Etnokultūriniai ryšiai.* V., 1996, p. 63).

Paprūdžių radiniai nepakeitė nei kovos peilių, nei perpečių datavimo. Šie daiktai Paprūdžiuose aptikti su V a.–VI a. pirmosios pusės medžiaga. Atkreipia dėmesį tai, kad vyrų kapuose aptikta ir stambių papuošalų – antkaklė užkeistais ruplėtais galais, kelios lankinės segės.

Kituose kapuose aptikta įvairių papuošalų, tarp jų žalvarinė lankinė ilgakojė segė (kapas 21), krūtinės papuošalas iš dviejų geležinių smeigtukų, sujungtų geležine grandinėle (kapas 20). Pastarasis radinys – kol kas vienintelis Lietuvos archeologinėje medžiagoje.

Tarp atsitiktinių radinių galima paminėti žalvarinės antkaklės pastorintais galais fragmentą, žalvarinių apgalvių iš įvijų ir skiriamųjų plokštelių liekanas. Apgalvių liekanos rodo, kad ištirtoje kapinyno dalyje buvo suardytų ir moterų kapų.

Daugumą tyrinėjimų metu rastų daiktų galima datuoti V–VI a. Greičiausiai vėlyvesnis yra tamsiai mėlyno stiklo rantytas karolis. Tokių karolių apvaros daugiausia nešiotos X–XI a.

Tyrinėjimai Paprūdžiuose bus tęsiami.

PAPRŪDŽIAI CEMETERY

In 2003 VU continued the investigations of the Paprūdžiai cemetery (Kelmė district). The area of 112 m^2 was investigated in result of what 6 inhumations were unearthed. The male graves abounded in burial items – iron spearheads, axes, some decorations. The most richest was grave 19 (Fig. 37) where 2 iron spearheads, socketed axe, battle knife with remainder of leather shoulder-belt, iron pin, bronze spiral and ring, amber bead were collected. Iron and bronze decorations were found in other graves as well. Most things are attributable to the 5th–6th centuries A.D.